

Dr hab. Lidia Pokrzycka, prof. UMCS
Wydział Politologii i Dziennikarstwa UMCS

**Recenzja osiągnięć Pana dra Dariusza Krawczyka ubiegającego się o nadanie
stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie nauki o
komunikacji społecznej i mediach**

wykonana na zlecenie Dyrektora Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Medialnej
Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego

1. Najważniejsze fakty z życiorysu zawodowego Kandydata

Dr Dariusz Krawczyk ukończył studia w zakresie politologii (specjalność dziennikarstwo) w 1996 roku w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach (Wydział Nauk Społecznych). Praca magisterska „Dziennikarstwo i prasa powstała w Gliwicach w okresie transformacji” została napisana pod kierunkiem prof. Mariana Gieruli. Habilitant uzyskał w 2007 roku stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce (a nie jak pisze habilitant – stopień doktora politologii) na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Podstawą postępowania doktorskiego była rozprawa „Dziennikarze wobec działań public relations w województwie śląskim” przygotowana pod kierunkiem prof. Stanisława Michalczyka. Recenzentami pracy byli prof. Ryszard Kowalczyk i prof. Marian Gierula.

Dr Dariusz Krawczyk od zatrudniony jest od 2007 roku na stanowisku naczelnika Wydziału Kontaktów Społecznych Urzędu Miejskiego w Zabrze oraz (do 2016 roku) rzecznika prasowego Prezydenta Miasta. Od 2012 roku prowadzi wykłady z zakresu komunikacji społecznej dla studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych na podstawie umów z Uniwersytetem Śląskim w Katowicach - Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Medialnej oraz Politechniką Śląską w Gliwicach. Od 2018 roku Habilitant jest biegłym sądowym w zakresie komunikacji społecznej i

zarządzania ustanowionym w okręgu Sądu Okręgowego w Gliwicach. Od 2010 roku do 2012 roku dr Dariusz Krawczyk był adiunktem w Instytucie Komunikacji Społecznej i Dziennikarstwa Wyższej Szkoły „Humanitas” w Sosnowcu. Posiada bogate doświadczenie doradcze związane z public relations. Od 2003 roku do 2007 roku był kierownikiem ds. marketingu agencji reklamowej „E-Media” w Łaziskach Górnych. Od 1998 roku do 2003 roku Habilitant był dziennikarzem Działu Publicystyki i Reportażu „Dziennika Zachodniego” w Katowicach. Od 1994 roku do 1995 roku był zastępcą redaktora naczelnego tygodnika regionalnego „Siódemka” w Gliwicach, a w roku 1994 zastępcą redaktora naczelnego „Nowych Wiadomości Gliwickich” i współpracownikiem Katolickiego Radia „Puls” w Gliwicach. W latach 1992 do 1993 roku dr Dariusz Krawczyk pracował w tygodniku samorządowym „Wiadomości Gliwickie”.

2. Ocena osiągnięcia naukowego

Dr Dariusz Krawczyk przedstawił do oceny, jako swoje osiągnięcie naukowe monografię "Prasa samorządowa jako narzędzie polityki informacyjnej na przykładzie gmin górnośląsko-zagłębiowskiej metropolii", która liczy 209 stron (wraz z aneksami) oraz 15 artykułów naukowych na temat komunikacji społecznej jednostek samorządu terytorialnego, w tym stosowanych narzędzi przekazu. Ważną część artykułów ma stanowić przedstawienie procedur funkcjonowania służb informacyjnych, a także łączenie przekazu wiadomości z perswazją, czy wykorzystania treści reklamowych.

Monografia podzielona jest na osiem rozdziałów. Szczegółowa ich analiza razi brakiem szczegółowości wywodów i szerszych wniosków w poszczególnych podrozdziałach (które czasami zajmują pół strony).

We wstępie publikacji Habilitant napisał, że analizy prowadzone w monografii zakładały określenie poziomu zastosowania przez administrację samorządową wydawnictw prasowych jako narzędzia komunikacyjnego. Badania odnosiły się do skali i zasięgu udostępniania periodyków, wysokości nakładów prasy samorządowej), formy kolportażu, rodzaju upowszechnianych materiałów prasowych, charakterystyki zespołów

dziennikarskich itd. Badania ustalić miały, w jakim zakresie gminne czasopisma utrudniają funkcjonowanie prasie lokalnej (np. poprzez publikowanie płatnych materiałów promocyjnych) i czy wydawane są z regularnością umożliwiającą realizację polityki informowania mieszkańców o sprawach istotnych dla społeczności lokalnej. Celem monografii miała być „próba skonstruowania innowacyjnej koncepcji działalności wydawniczej gminy, postulującej dążenie do współistnienia na rynku medialnym z innymi podmiotami przy akceptacji samoograniczeń, co pozwoli na optymalizację wykorzystania dostępnych zasobów, minimalizując jednocześnie negatywne aspekty działań komunikacyjnych jednostek samorządu terytorialnego”. We wstępie ogólnie sformułowano pytania badawcze. Pierwsze z nich można tylko wnioskować na podstawie lektury wstępu (nie jest wyraźnie zaznaczone), że dotyczy powszechności zastosowania przez administrację samorządową własnych wydawnictw prasowych lub zależnych wydawnictw prasowych jako narzędzia komunikacyjnego. Kolejne pytanie odnosiło się do skali udostępniania periodyków kolportowanych bezpłatnie oraz wysokości nakładów prasy samorządowej z uwzględnieniem liczby mieszkańców. Dalsze pytania badawcze także nie są konkretnie dookreślone. Autor pisze, że w monografii chciał m.in. ustalić w jakim zakresie gminne czasopisma wydawane są z regularnością umożliwiającą realizację polityki bieżącego informowania mieszkańców o sprawach istotnych dla społeczności lokalnej, a także określić udział w prasie samorządowej periodyków wydawanych bezpośrednio przez urzędy wobec pism tworzonych na zlecenie przez podmioty zewnętrzne.

Na podstawie pytań badawczych konstruuje się hipotezy badawcze. W przypadku wstępu ocenianej monografii zaraz po pytaniach badawczych sformułowano jedną hipotezę szczegółową zakładającą, że prasa samorządowa systemowo nie zamieszcza płatnych reklam i ogłoszeń.

Weryfikacji pytań badawczych i hipotezy miały służyć m.in. wywiady z przedstawicielami redakcji lub administracji państwowej, czy też analizy prasoznawcze (?) poszczególnych tytułów gmin Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. Autorowi zapewne chodziło o analizę zawartości prasy, która w praktyce nie została zastosowana. Pobieźne,

ogólne opisy tendencji występujących w mediach lokalnych trudno uznać za analizę zawartości. We wstępie zadeklarowano także przedstawienie wyników badań postrzegania prasy samorządowej przez osoby zawodowo związane ze środkami masowego przekazu oraz publiczność medialną. Cenną częścią monografii niewątpliwie miały być wywiady z przedstawicielami redakcji i administracji terenowej w gminach analizowanego obszaru. Podkreślono przeprowadzenie wywiadów pogłębionych z prezydentami miast realizujących (lub nie) działalność wydawniczą.

W pierwszym rozdziale analizowanej monografii Autor skupił się na zagadnieniach teoretycznych związanych z komunikowaniem lokalnym. Ogólnie, bardzo skrótowo przedstawiono znane z literatury czynniki związane bezpośrednio z funkcjonowaniem regionalnego i lokalnego rynku mediów.

Kolejny rozdział poświęcono na przedstawienie pojęć związanych ze specyfiką samorządu terytorialnego. Habilitant przedstawił podstawową bazę teoretyczną (pojęcia i zakres działalności, reaktywację i reformy samorządu terytorialnego w Polsce, autonomię finansową, samodzielność i odpowiedzialność samorządu za rozwój lokalny oraz rolę i postrzeganie samorządności). Bardzo szerokie zagadnienia przedstawiono w sposób niezwykle zwięzły i skrótowy, co może wynikać po części ze specyfiki wykonywanego przez Autora zawodu.

W rozdziale trzecim skupiono się na komunikowaniu publicznym samorządów. Habilitant charakteryzuje w nim narzędzia komunikacyjne samorządów, warunki zapewnienia dostępu do informacji publicznej oraz roli informatyzacji w funkcjonowaniu administracji terenowej i wykorzystania mediów w komunikacji społecznej samorządów.

W czwartym rozdziale opisano uwarunkowania działań komunikacyjnych samorządu, w tym strategii informacyjnej samorządu. Wspomniano przy tym ogólnie o sytuacji prasy samorządowej, ze szczególnym uwzględnieniem zarzutów dotyczących nieprofesjonalnego charakteru tego rodzaju wydawnictw i propozycji ich likwidacji. W tym rozdziale szczególnie cenne jest nawiązanie do lokalnych studiów przypadków (niestety przybliżonych bardzo pobieżnie) i niejednoznacznych

opinii regionalnych izb obrachunkowych. Rozdział kończy bardzo krótkie podsumowanie związane z obowiązującym stanem prawnym w zakresie wydawania gazet samorządowych. Autor akcentuje przy tym, że wydawanie tego typu prasy kształtuje tożsamość wspólnoty samorządowej, sprzyja integracji społeczności lokalnych i może stanowić ważny element działalności promocyjnej gminy. Wątpliwości budzi natomiast m.in. brak wypełniania funkcji kontrolnej władz lokalnych i przeznaczanie funduszy publicznych na wydawanie tego typu gazet.

W rozdziale piątym Habilitant przedstawił wyniki badań (wywiadów), przeprowadzonych na terenie wszystkich jednostek samorządu terytorialnego tworzących Górnośląsko-Zagłębiowską Metropolię, związanych z formułą działalności wydawniczej administracji terenowej, nawiązując do niezbyt jasno określonych hipotez i pytań badawczych (zapewne ze wstępu). Według Autora „proces badawczy opierał się o dotarcie do wszystkich redakcji prasy samorządowej funkcjonującej na wyznaczonym terenie oraz przeprowadzenie wywiadów z wydawcami lub przedstawicielami zespołów redakcyjnych dla sprawdzenia poszczególnych parametrów wydawniczych. Wzięto pod uwagę fakt edytowania czasopism określonych jako samorządowe, ich periodyczność, nakład, formułę kolportażu, cechy specyficzne, a także możliwość publikacji płatnych treści reklamowych”. Badanie własne prowadzone było w marcu i kwietniu 2018 roku. Wyniki przedstawiono na wykresach, nie podając jednak konkretnych tytułów wydawanych pism (podano tylko, że 88% gmin z analizowanego obszaru wydawało prasę samorządową). Bardzo ogólnie i bez szerszych analiz (to chyba główna wada dotychczasowych, analizowanych rozdziałów) podano w procentach odsetek gmin wydających prasę samorządową, sposób wydawania prasy przez jednostki samorządu terytorialnego, formę kolportażu, periodyczność prasy samorządowej, stosunek wydawców do publikacji zewnętrznych przekazów reklamowych, deklarowany nakład czasopism i zasięg społeczny. Bardzo oszczędną analizę badań podsumowuje akapitowy podrozdział w którym opisano kompozycję graficzną periodyków. Zastanawiać może, czy faktycznie Autor dotarł do wszystkich redakcji analizowanych czasopism, czy też przeprowadził badanie ankietowe (wysyłał pytania)?

Dość specyficzny jest rozdział szósty w którym Habilitant podsumował wywiady z trzema prezydentami miast omawianego regionu. W trzech bardzo krótkich podrozdziałach zawarte są studia przypadków ze Świętochłowic, Zabrze i Katowic. Podkreślić należy, że Autor chyba nie przeprowadził wywiadów pogłębionych, a wywiady dziennikarskie. Na ich podstawie wnioskuje o uzasadnieniu braku formalnego związku administracji terenowej z gazetą lokalną (Świętochłowice), walorów pośredniej formy przygotowywania gazety samorządowej (Zabrze), atutów czasopisma wydawanego bezpośrednio przez urząd miejski (Katowice).

Z kolei rozdział siódmy jest bardzo obszerny w stosunku do poprzednich. Autor przedstawił w nim, w oparciu o przepisy prawne, nieliczną literaturę, a przede wszystkim własne doświadczenia w tym zakresie – propozycję usprawnienia wydawania gazet samorządowych stanowiących element zarządzania polityką informacyjną gminy. Widać, że w tej tematyce Habilitant czuje się najlepiej i mógł opracować kodeks dobrych praktyk, przydatny dla praktyków – dziennikarzy prasy samorządowej i pracowników administracji na poziomie lokalnym. Uwzględniono w nim specyfikę wydawcy czasopism lokalnych, skomplikowaną sytuację związaną z niewypełnianiem funkcji kontrolnej, kwestie ekonomiczne, organizacyjne, typowo redakcyjne, reklamowe, odbiór tej prasy i jej relacje z prasą komercyjną. W przypadku podrozdziału dotyczącego zróżnicowania upowszechnianych materiałów informacyjnych wyróżniono tematykę, która powinna być publikowana w czasopiśmie samorządowych. Autor stworzył w ten sposób swoisty klucz kategoryzacyjny, który byłby podstawą do analizy zawartości prasy (szkoda, że takiej analizy nie wykonano i wartość badawcza książki jest wręcz symboliczna).

Ponownie bardzo krótki rozdział ósmy poświęcono przewidywanemu kierunkowi przekształceń w polityce informacyjnej samorządu. Porównano w nim badania Autora z tymi, które przeprowadzono w ramach pracy samorządowej (w tym w trakcie środowiskowych spotkań pracowników mediów) i przedstawiono wyniki dotyczące liczby gmin wydających prasę samorządową na terenie Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii (2018) i Górnośląskiego Związku

Metropolitalnego (2015). Pokazano również procentowy udział dziennikarzy mediów komercyjnych i publicznych deklarujących aprobatę wobec działalności wydawniczej jednostek samorządu terytorialnego (2019, 2016, 2015). Habilitant przedstawia wyzwania stojące przed jednostkami samorządu terytorialnego, także poprzez pryzmat technologii cyfrowych.

W dość obszernym, jak na analizowaną publikację, zakończeniu, przedstawiono swoistą analizę SWOT dla czasopism wydawanych przez jednostki samorządu terytorialnego, również posługując się m.in. studium przypadku. Autor uważa, że pisma samorządowe mogą obiektywnie przedstawiać wydarzenia istotne dla mieszkańców i nie muszą być tubą propagandową władzy. Obszerne zakończenie powinno być jednak uporządkowane i jasno odpowiadać na pytania badawcze oraz hipotezy zamieszczone we wstępie. Książkę wzbogaca aneks z wybranymi przykładami kompozycji graficznej periodyków samorządowych ukazujących się na badanym obszarze. Szkoda, że w treści zabrakło szczegółowej analizy szaty graficznej poszczególnych czasopism. Analizowaną publikację można podsumować następująco – może być to książka przeznaczona dla praktyków, redaktorów, także dla studentów dziennikarstwa, którzy chcieliby poznać w praktyce sytuację mediów lokalnych i dylematy jednostek samorządu terytorialnego. **Jednak nie można stwierdzić, że to publikacja wnosząca znaczący wkład w dorobek polskiego medioznawstwa.**

Natomiast lektura artykułów, które Habilitant umieścił, jako wiodące w swoim dorobku, nasuwa wnioski, że Autor skupia się na zagadnieniach praktycznych związanych z funkcjonowaniem prasy lokalnej, samorządu, public relations w wymiarze samorządowym, działaniach media relations w ramach polityki informacyjnej organizacji i CSR. Ważną dla dra Krawczyka kwestą jest też kształtowanie reputacji, budowanie marki i społeczny odbiór integracji europejskiej. Wyniki badań, które opisuje w swoich tekstach są cenne dla praktyki wykonywania zawodów związanych z public relations, dziennikarstwem lokalnym, czy dla samorządowców. Natomiast można dyskutować nad ich warstwą teoretyczną i zastosowanymi metodami badawczymi. Co jakiś czas Autor akcentuje w swoich publikacjach, że prezentuje wyniki badań międzynarodowych, podczas gdy w trakcie lektury

okazuje się, że były to np. badania ankietowe prowadzone wśród studentów ukraińskich. Nie ma żadnych adnotacji, jaki to był projekt, z jakich funduszy finansowany, we współpracy z jakimi instytucjami był realizowany.

Widać, że Habilitant przez lata był dziennikarzem prasy lokalnej i jest specjalistą z zakresu samorządowego public relations, który skupia się na praktyce wykonywania zawodu. Ogólna liczba artykułów jest znacząca, jednak należy zwrócić uwagę, że nie opublikowano ich w wiodących czasopismach polskich i zagranicznych. Tematyka artykułów jest także dość szeroka i można się zastanawiać, czy faktycznie można uznać te prace za logicznie połączone ze sobą cykl publikacji naukowych.

W konkluzji stwierdzam, że w mojej ocenie przedłożone przez dra Dariusza Krawczyka osiągnięcie naukowe, czyli monografia "Prasa samorządowa jako narzędzie polityki informacyjnej na przykładzie gmin Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii" oraz pozostały opublikowany dorobek naukowy, nie stanowią podstawy do ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach.

3. Ocena istotnej aktywności badawczej, współpracy międzynarodowej, dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego

Zainteresowania naukowe dotyczące dziennikarstwa Habilitant przez lata łączy z aktywnością zawodową jako dziennikarz mediów lokalnych i regionalnych, a także prasy branżowej. Obok wzbogacania doświadczeń zawodowych w zakresie dziennikarstwa, deklaruje prowadzenie działalności dydaktycznej, gdyż pracował jako adiunkt w Instytucie Komunikacji Społecznej i Dziennikarstwa Wyższej Szkoły „Humanitas” w Sosnowcu i współpracuje z Instytutem Dziennikarstwa i Komunikacji Medialnej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz Politechniką Śląską w Gliwicach. Niestety, Habilitant nie zawarł informacji, jakie przedmioty prowadził (znalazłam tylko ogólne stwierdzenie, że aktywność dydaktyczna

dotyczy problematyki przedsięwzięć komunikacyjnych samorządu terytorialnego) i w jakim wymiarze godzin.

Habilitant deklaruje także prowadzenie zajęć dydaktycznych na temat komunikacji społecznej ze studentami studiów stacjonarnych w ramach międzynarodowej współpracy naukowej wyłącznie w 2020 roku (Kyiv National University of Trade and Economics – Kijów, Poltava University of Economics and Trade, Sumy State University, University of the State Fiscal Service of Ukraine). Jednak zgodnie z zaświadczeniami, prowadzenie zajęć ograniczało się w sumie do jednodniowych wykładów w lutym 2020 roku (dzień po dniu w czterech uczelniach – od 18 do 21 lutego) na temat „Communication activities as part of popularizing post-industrial tourism”.

Habilitant wykazuje bardzo niski wskaźnik cytowań: Indeks Hirscha (nie podano według jakiej bazy) – 2, Google Scholar Citations: 11.

Dr Dariusz Krawczyk deklaruje udział w zagranicznych stażach naukowych (wszystkie w 2020 roku) w Centrum Aplikowanej Etyki, 6-31.01.2020 roku w Bańskiej Bystrzycy, Słowacja, w Kyiv National University of Construction and Architecture (2-16.02.2020), Sumy State University (16.02. – 1.03. 2020) oraz ponownie w Centrum Aplikowanej Etyki, termin: 27.07.2020 roku. Habilitant zaznacza, że w trakcie staży naukowych uczestniczył w projektach badawczych, zajęciach z zakresu kształtowania wizerunku i tworzenia marki, etycznych aspektów funkcjonowania środków masowego przekazu oraz warsztatach dotyczących komunikacji perswazyjnej.

Habilitant deklaruje udział w międzynarodowych projektach badawczych: 1. Opracowanie i zarządzanie realizacją projektu identyfikującego poziom dezinformacji w przekazach medialnych w Europie i Afryce. 2. Uczestnictwo w pracach zespołu analizującego narzędzia komunikacji perswazyjnej w odniesieniu do turystyki dziedzictwa postindustrialnego. 3. Uczestnictwo w badaniach opinii studentów na temat postrzegania technologii kognitywnych oraz sztucznej inteligencji. Badania prowadził zespół naukowców z: The London Academy of Science and Business, Sumy State University i Politechniki Śląskiej. Niestety, nie podano z jakich funduszy realizowano te projekty i czy można je

zakwalifikować do uzyskanych grantów międzynarodowych. Na podstawie zaświadczeń dołączonych do wniosku można tylko wywnioskować, że dr Dariusz Krawczyk był wykonawcą i managerem jednego z powyższych projektów z ramienia Urzędu Miasta w Zabrzu oraz wykonawcą w pozostałych.

Dr Dariusz Krawczyk brał udział w komitetach naukowych i organizacyjnych konferencji międzynarodowych i krajowych. Był członkiem rady programowej XIII Konferencji Naukowej „Nowoczesne metody w zarządzaniu przedsiębiorstwem, miastem i regionem” w Katowicach, wiceprzewodniczącym komitetu organizacyjnego II Międzynarodowego Kongresu Naukowego „Zrównoważony rozwój – perspektywy na przyszłość” (Politechnika Śląska) oraz członkiem komitetów organizacyjnych kolejnych czterech konferencji odbywających się w tej uczelni.

Habilitant deklaruje uczestnictwo w konferencjach naukowych z zakresu prawa, samorządu terytorialnego, zarządzania, społecznej odpowiedzialności biznesu oraz komunikacji społecznej (w tym jako organizator lub specjalista ds. public relations). Habilitant w trakcie kilku kongresów przedstawił referaty naukowe dotyczące komunikacji społecznej, w tym za granicą: na temat komunikacji makroregionalnej w National Academy of Sciences of Ukraine (Institute of Industrial Economics) – Kijów (2020) oraz prawnych i funkcjonalnych aspektów komunikacji społecznej administracji publicznej - International Scientific Conference „Education and Science in a Changing World: Problems and Prospects for Development”, Dnipro (2020). Przygotował też ekspertyzę naukową (wspólnie z prof. dr. hab. Stanisławem Michalczykiem) w 2012 roku „Metody promocji wizerunku Katowickiego Holdingu Węglowego SA wobec ekonomicznych aspektów aktywności na rynku medialnym”.

Popularyzując naukę dr Dariusz Krawczyk współorganizował projekt wykładów otwartych „Forum Zarządzania” dla studentów Politechniki Śląskiej, kadry menadżerskiej śląskich przedsiębiorstw oraz pracowników administracji samorządowej (2007-2018). Bierze udział w pracach Polskiej Akademii Nauk (Komisja Nauk Organizacji i Zarządzania

oddział w Katowicach od 2019 roku) oraz należy do Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej we Wrocławiu (od 2016 roku).

W ramach otrzymanych nagród dr Dariusz Krawczyk wymienia wyłącznie Srebrny Medal za Długoletnią Służbę przyznany w 2017 roku.

Biorąc pod uwagę specyfikę pracy zawodowej Habilitanta należy podkreślić słabe umiędzynarodowienie dorobku naukowego i popularyzatorskiego. Brakuje większego umiędzynarodowienia prowadzonych badań, odpowiedniego ich upowszechniania, publikowania w wiodących czasopismach krajowych i zagranicznych oraz realizacji krajowych i zagranicznych projektów badawczych finansowanych ze źródeł zewnętrznych.

Podsumowując stwierdzam, że Habilitant wykazał się bardzo ograniczoną aktywnością w zakresie rozwoju naukowego, popularyzatorskiego, dydaktycznego, organizacyjnego i nie spełnia kryteriów osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

4. Wniosek końcowy

Uwzględniając przedstawione publikacje oraz pozostałe elementy dorobku doktora Dariusza Krawczyka stwierdzam, że osiągnięcia Kandydata nie spełniają podstawowych wymagań niezbędnych do ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach.

Lublin, 28.01.2021 r.

Lidia Pokrzycka